Turkische Post (Türk-Alman Gazetesi)

Türkische Post

Der Sieg des Glaubens

Ein stolzes Jubiläum

Türkische Post Gazetesi 1926 ile 1944 yılları arasında Türk basın hayatında 18 yıl yer almış, Almanca gazetedir. Almanya'nın ilk Ankara Büyükelçisi olan Rudolf Nadolny anılarında gazetenin yayını için bir matbaa satın aldıklarını ve gazeteyi bizzat bastıklarını yazmıştır. Rudolf Nadolny tarafından yarı resmi bir nitelikte İstanbul'da ilk kez 17 Mayıs 1926 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. Türk Alman ilişkilerini canlandırmak amacıyla Büyükelçi R. Nadolny bu gazetenin varlığını sürdürmesi için yoğun bir çaba göstermiştir.

İstanbul Beyoğlu'nda, "Universum" matbaasında basılan gazete pazar günleri ve sansüre uğramadığı günler dışında her gün çıkmıştır. Gazete yurt içinden ve yurt dışından 3, 6 ve 12 aylık dönemlerde abonelikler yapmıştır. Türkische Post, fiyatı 5 kuruş olarak yayın hayatına başlamış ve ek verdiği günler ise fiyatı 10 kuruşa yükselmiştir. 1930'da Türkische Post, Türkiye, Balkanlar ve Ortadoğu ile ilgili *"Der Nahe Osten"* (Yakındoğu) adlı ekonomik bir ek yayınlamaya başlamış ve 32 sayfa olan bu ek iki ayda bir çıkmıştır. Ekonomik sorunlar dışında pazarlar hakkında da bilgiler vermiştir. "Der Nahe Osten"un 1944'de yayın hayatı Türkische Post ile birlikte sona ermiştir. Latin harfleriyle çıkan "Der Nahe Osten"e karşın, Türkische Post'un kadınlara yönelik olan eki "Die Hausfrau" (Ev Kadını) gotik harfler ile basılmıştır. Haftalık olarak dört sayfa çıkan "Die Hausfrau" adlı ek, gotik harflerinden de anlaşıldığı üzere, Alman kolonisindeki kadınlar için çıkarılmıştır. Ancak bazı günler, özellikle savaş yıllarında Türkiye'de sergi, fuar vb. Alman faaliyetleri arttığında sekiz sayfa olarak da çıktığı görülmüştür.

1933'e kadar Almanya'dan haberler vermek ve Almanya'nın çıkarlarını korumakla yetinen gazete, 1933'ten sonra Nasyonal Sosyalizm yanlısı bir çizgi izlemiş, özellikle savaş yıllarında Hitler Almanyası'nın yayın organı olarak çalışmıştır. Türkische Post NSP'nin politikalarıyla Alman istihbarat servisinin resmî neşir vasıtası haline dönüşmüştür. Almanya'ya sempati duyan Türk ve yabancı muhabirlerin yazıları bu gazete tarafından iktibas edilmiş ve Alman davasını müdafaa için neşriyat yapmışlardır.

Gazete yayın hayatına başladığı 17 Mayıs 1926'dan itibaren künyesini hem Almanca hem de Osmanlıca olarak ayrı ayrı yazmıştır. 1 Kasım 1928'de yaşanan Harf İnkılabına kadar böyle devam etmiş ve inkılabın yaşandığı gün gazete yeni alfabe ile künyesini vermiştir. Ayrıca inkılaba geniş yer vererek Mustafa Kemal Paşa'nın yaptıklarını okuyucularına

aktarmıştır. Bu da gösteriyor ki gazete Türkiye'de yaşanan olaylardan kayıtsız kalmayarak Türkiye gündemini yakından takip etmiştir.

Gazete 15 Ocak 1934'ten itibaren, Deutsche Bank'ın müdahalesinden sonra yazı işleri müdürlüğüne Dr. Heinz Mundhenke getirilmiştir. Kendisi 31 Aralık 1937 tarihine kadar bu görevde bulunmuştur. Daha sonra Ocak 1938 tarihinde yerine Dr. Eduard Schaefer gelmiştir. Daha sonra gazetenin yazı işleri müdürlüğüne 12 Şubat 1943 tarihinde Dr. Eduard Schaefer getirilmiş olsa da iş yoğunluğundan dolayı bu görevini Dr. Gerhard Hannig'e devretmek zorunda kalmıştır.

Türkiye'de, 1918-1925 yılları arasında Almanca bir gazete bulunmasa da Ahmet Muzaffer Toydemir'in sahibi olduğu La Volante gazetesi Alman tezlerini Fransızca olarak Türk kamuoyuna sunmuştur. Bundan dolayı Toydemir'in gazetesi 1924 ve 1925 yıllarında Alman Büyükelçiliği'nin maddi olanaklarından da önemli ölçüde yararlanmıştır. Alman Elçiliği ile yakın ilişkiler içinde olması ve gazetecilik mesleğinin inceliklerini bilmesinden ötürü M. Toydemir 1926'dan itibaren Türkische Post gazetesinin yazı işleri sorumlusu olmuştur. Ahmet Muzaffer Toydemir hakkında kısaca bilgi vermek gerekirse; silah ve tüfek fabrikalarının sahibi Ahmet Paşa'nın oğlu olarak 1879'da İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Ahmet Muzaffer Toydemir askeri eğitim için Almanya'ya gönderilmiş, Jüterbog ve Brominerg'deki Alman ordusunda teğmen olarak uzun süre görev yapmıştır. Balkan Savaşı'na ve I. Dünya Savaşı'na katılan Toydemir, sonrasında Kurtuluş Savaşı sırasında İstanbul'dan Anadolu'ya silah ve mühimmat göndermedeki başarılı katkılarından dolayı birçok ödül almıştır. 1922'de Muzaffer Toydemir, askerlik görevinden kendi isteğiyle istifa etmiş ve 1926'dan itibaren 1943'e kadar "Türkische Post" gazetesine müdürlük yapmıştır. Askeriyeden emekli olan Ahmet Muzaffer Toydemir Alman ekolünden aldığı askeri eğitimden dolayı Alman yanlısı çizgide bulunmuştur. 29 Mayıs 1943'te M. Toydemir vefat edince gazetenin resmi olarak sahibi kapatılıncaya kadar Tevfik Cemal Bey olmuştur. Ayrıca Alman yanlısı politikaları savunan Ali İhsan Sabis genel yayın sorumlusu ve Dr. Eduard Schaefer de gazetenin yayıncısı olmuştur.

İlk sayısında gazetenin neden İstanbul'da çıkarıldığına da değinilmiştir: *İstanbul, eskiden olduğu gibi bugün de ülkenin en önemli limanıdır. Yine bu kent, kuzeybatıdan güneydoğuya uzanan karayollarının ve güneybatıdan kuzeydoğuya doğru uzanan denizyollarının kesişme noktasıdır.* Gazete, komşu ülkelerde ve doğu denizlerin kıyılarında bulunan Alman işletmeleriyle de ilgilenileceğini belirttikten sonra ilk sayısının ilk sayfasında "*Ne İstiyoruz"* başlıklı yazıyı kaleme almıştır. Türkische Post gazetesi *"Yakındoğu İçin Günlük Gazete"* alt başlığı ile de gelecek için gazetenin amaç ve çizgilerini belirlemiştir.

Gazetenin birinci sayfasında Türkiye'den ve dünyadan haberler yer almıştır. Haftanın altı günü çıkan gazete nadiren Cuma, savaş yıllarında ise genellikle Pazar günleri çıkmamıştır. Ancak bu kuralın sayısız kere bozulduğu da görülmüştür. Birinci sayfada "Haftanın Olaylarına Siyasal Bakış" adı altında ve "Spectator" imzalı köşe yazıları çıkmıştır. Genellikle Cumartesi günleri çıkan bu yazılar gazetenin çizgisini yansıtan, Nasyonal Sosyalizm rejimini destekleyen makalelere yer vermiştir. Bu köşede savaş yılları boyunca Nasyonal Sosyalizmi, Alman ordusunu, ekonomisini ve yaşantısını öven yazılar yazılmıştır. Yine aynı köşede gazete yazarlarının ya da askeri, ekonomik ve siyasal uzmanların yazıları yayınlanmıştır.

Türkische Post'un ikinci sayfası, savaş yıllarından önce bilim sayfası olarak hazırlanmıştır. Sayfanın bir köşesinde çeşitli bilimsel ve teknolojik konularda tefrikalar yayınlanmıştır. Yine bu sayfada, 1939'dan sonra devam etmiş olan Türk ve Alman basınından seçmeler çıkmıştır. "Zamanımız Olaylarından Resimler" bölümünde haftanın olaylarından derlenmiş fotoğraflar da sıklıkla okuyuculara sunulmuştur.

Gazetenin üçüncü sayfası Türkiye'den, Ortadoğu'dan ve Uzakdoğu'dan ekonomik haberler üzerine ayrılmıştır. Savaştan önce bu sayfada İstanbul Borsası ve dünya pazarları hakkında bilgilere yer vermiştir. Bunun dışında vapur kalkış saatleri ve şirketlerin yıllık bilançoları üzerine bilgiler aktarılmıştır.

Dördüncü ve son sayfa reklamlar ile ilanlar kısmına bırakılmıştır. Birinci sayfa haberlerinin devamı bu sayfada devam etmiştir. Ayrıca şehre gelen ünlüler, spor yarışmaları, yeni oyunlar ve yeni filmler hakkındaki bilgilere de dördüncü sayfada yer verilmiştir.

Türkiye, Balkanlar, Yakındoğu ve Almanya'daki önemli olaylar ile ilgili olan Türkische Post, Osmanlı dönemi çıkan "Lloyd Ottoman Gazetesi" ile yakın konular işlemiştir. "Lloyd Ottoman"dan farklı olarak, Türkische Post Gazetesi ağırlıklı olarak ekonomi bölümü daha geniş yazılar çıkarmıştır. Bu bölüm farklı ülkelerin ekonomik ve ticari sorunlarına da değinmiştir.

Gazetenin en önemli yazarları Ahmet Muzaffer Toydemir, Dr. Heinz Mundhanke, Paul Gottried Holzinger ve Dr. Eduard Schaefer olmuştur. 1933 sonrası Alman Başbakanı'nın yardımcılığını yürüten ve sonra Almanya'nın Ankara Büyükelçisi olan Franz von Papen ve Yurt Dışı Organizasyonu'nun İstanbul sorumlusu Franz Riener yer almıştır.

Türkische Post'ta, Türk gazetecilerinin yazıları da yayınlanmıştır. Bunlar, ya başka bir gazeteden alınmış ya da doğrudan Türkische Post Gazetesi'ne yazılmış yazılardan meydana gelmiştir. Gazetenin Alman yanlısı Türk yazar ekibindeki yazanların çoğu ya milletvekili ya da yüksek rütbeli emekli subaylardan oluşmuştur. Bunlar arasında Birinci ve Altıncı Ordu Komutanı Ali İhsan Sabis Paşa, Binbaşı Muzaffer Toydemir, askeri strateji üzerine yazan General Hüseyin Emir Erkilet ve Mardin Milletvekili Muhittin Birgen gibi isimler yer almıştır. Gazetede Nadir Nadi, Necmettin Sadak, Hüseyin Cahit Yalçın, Falih Rıfkı Atay, Asım Us, Burhan Belge ve Zekeriya Sertel gibi gazetecilerin isimleri daha çok yer almıştır. Ayrıca Türkische Post'un anlaşamadığı en önemli yayın organı ise "Tan" gazetesi olmuştur. Türkiye'de Alman propagandası hakkında açıklayıcı yazılar yazmış olan Tan ile Türkische Post sürekli olarak mücadele etmiştir.

İkinci Dünya Savaşı'nın beraberinde getirdiği ideolojik çatışmaların kendini en çok basın hayatında göstermesinin yanında dönemin birçok gazeteci ve yazarı da kalemini bu çatışmalarla beslemiştir. Basın üstündeki sıkı kontrole rağmen gazeteler, savaşanlar arasındaki taraflarını fazlasıyla belli etmiştir. Dönemin gazetelerinden; Vatan, Akşam ve Tanin genellikle demokrasilerden yana dururken, Tan hem demokrasilerden hem de Sovyetlerden yana yazılar kaleme almıştır. Cumhuriyet, Tasvir-i Efkâr gazeteleri ve ilaveten Atsız ve Ötüken gibi Turancı bazı yayınlar Alman destekçisi bir yayın politikası içinde olmuştur. Basın yoluyla ülke içinde tam anlamıyla ideoloji savaşları yaşanırken, bu dönemde oluşan fikir çatışmaları da artmıştır. Türk basın hayatındaki bu hareketlilik Türkische Post'ta da sıklıkla yankı bulmuştur. Bu noktada Türkische Post'un özelikle savaş döneminde Türk basının da anlaşamadığı gazetelerin başında "Tan, Akşam ve Yeni Sabah" gelmiştir. Ancak bu gazeteler içerisinde en çok tartışmayı ise Tan gazetesiyle yaşamıştır. Bu durumda Tan gazetesinin sol görüşlü bir gazete olmasından, siyasetteki Alman taraftarlığına karşı duruşundan ve elbette ki Zekeriya ve Sabiha Sertel'in keskin kaleminden nasibini almış olmasından kaynaklanmıştır. Türkische Post gazetesinin bu dönemde ağırlıklı olarak Almanya'nın çıkarlarına yönelik görüşlerde bulunduğunu göz önüne alındığında, Tan gazetesi ile yaşanan tartışmalar gayet doğal karşılanmıştır.

Gazete, 1926-1944 yılları arasındaki yayın hayatı boyunca bastığı fotoğraflarda Alman teknolojisini, Alman savaş makinasının ve mimarisinin üstünlüğünü, gelişmişliğini ve refahını vurgulamaya çalışmıştır. Savaş döneminde yayınlanan fotoğraflarda yer alan Alman askerleri güçlü, temiz ve kuvvetli olarak tasvir edilirken, düşman vahşi ve

zayıf olarak gösterilmiştir. Gazetede Alman askerinin disiplinli ve yardımsever olarak tanımlanmaya çalışılmıştır. Fotoğraflarda yer alan Alman askeri, işgal ettiği topraklar üzerinde halka ve yaralılara yardım eden, düşmanına aman vermeyen ama aynı zamanda onunla sigarasını dahi paylaşan "insancıl" bir asker modeli sunmuşlardır. Böyle askerleri olan bir ülkenin fethettiği ülkelere girişlerinde, halk tarafından sevgi ve coşku ile karşılanmasının daha kolay olacağını planlamışlardır.

Askerler bu şekilde ifade edilirken halka ilişkin fotoğraflarda Alman erkeği, kadını ve çocukları spor yaparken ya da çalışırken görüntülenmiştir. Üstün ırkı temsil eden bu insanlar, Kuzey insanının vücut ve yüz hatlarına sahip olanlardan seçilmiştir. Fotoğraflar ile ilgili son bir gözlem şudur: Hiçbir fotoğraf tek başına ve yazısız (yorumsuz) olarak verilmemiştir. Karikatürlerin sayısı fotoğraflara göre oldukça az görülmüştür. Bu karikatürlerde genelde komünistler ile Yahudiler eleştirilmiş ve onların yaşam tarzları kınanmıştır.

Türkische Post yöneticileri Türk ve Alman halklarının önemli günlerini ve bayramlarını daima dikkate almış ve kutlamıştır. Kurban ve Ramazan Bayramlarında "Müslüman okuyucularımızı" ve Noel'de ise "Hristiyan vatandaşlarımızı" kutlarız şeklinde ilanlara yer ayrılmıştır. Gazetede Atatürk'ün, İsmet İnönü'nün ve Adolf Hitler'in doğum günleri mutlaka hatırlanmış, Türk ve Alman uluslarının yöneticilerine duydukları sevgi ve saygı ifade edilmiştir. Bayramlarda ya da önemli günlerde gazetenin sayıları çok daha özenli hazırlanmış, önemli liderlerin büyük boy fotoğrafları yayınlanarak, hayatları hakkında bilgiler verilmiştir. Son vurgu ise daima "Türk-Alman dostluğu" üzerine olmuştur.

Türkische Post gazetesini Hitler'den önce ve Hitler'den sonra diyerek iki bölümde incelemek gerekmektedir. Kuruluşundan 1932'ye kadar gazete iki ülke arasında ekonomik, kültürel, sosyal konular üzerine yayın politikası benimsemiştir. Türkiye'nin iç siyasi meselelerine girmeden haberler yapmıştır. Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde gerçekleşen devrimlere kayıtsız kalmayarak övücü yazılar yazmıştır. 1933'ten yani Hitler'in iktidarı ele geçirmesinden sonra gazete NSP'nin propaganda organı gibi yayınlar yapmaya başlamıştır. Almanya'nın Propaganda Bakanlığı özellikle Türkiye ve Ortadoğu politikaları için Türkische Post'a ayrı bir önem vermiştir. Bu gazete ile Hitler politikaları Türkiye'ye aktarılmak istenmiştir. Tamamen Alman çıkarlarını ön planda tutmak için yayınlar yaparak NSP'nin propaganda aracı gibi çalışmıştır.

Nasyonal Sosyalistler iktidara geldikten sonra gazetenin Türkiye'ye yönelik propagandasının ana temaları, Atatürk'e duyulan sevgi ve saygı, Türkiye'nin gelişimini dikkatlice izleme, iki rejim arasında bağlantılar kurma, antisemitik yazıları yayınlama ve 1. Dünya Savaşı'ndaki "Silah Kardeşliği"ne değinme ve Almanya'nın Türkiye'yi· örnek aldığının vurgulanmasıdır. Ayrıca gazete, Almanya'nın attığı bazı adımlarla Türkiye arasında devamlı olarak bir bağlantı kurmaya da çalışmıştır.

Türkiye ile ilgili yazı ve yorumlar genel olarak özetlendiğinde şu bulgular ortaya çıkarılmıştır: Gazete, Türkiye ile Almanya arasında sağlam bir dostluk kurulması için çaba göstermiştir. Özellikle 1933 yılından itibaren Dr. Heinz Mundhanke'nin yazı işleri müdürlüğüne getirilmesi ile Türkiye teması artmıştır. Sağlam bir dostluk vurgusu yapılırken iki ülke arasındaki tarihi olaylara başvurulmuş, 1. Dünya. Savaşı'ndaki "silah dostluğuna'' değinilmiştir. Atatürk'ün önderliğinde gerçekleştirilen Kurtuluş Savaşı ve sonrasında kurulan yeni Türkiye Cumhuriyeti övülürken, Hitler ve Nasyonal Sosyalizmin bu ülke ve liderini örnek aldığı, yeni bir Almanya kurmaya çalıştığı· bildirilmiştir. Türk devrimleri ile Almanya'da gerçekleşen devrimler arasında paralellik kurulmaya çalışılmıştır.

Türkische Post savaşın Almanya'nın lehine olduğu sürelerde Almanya'yı ve Hitleri öven yazılar yazmış, en ufak bir ilerlemeyi sanki ülkeleri fethetmiş gibi okuyucularına aktarmıştır. Özellikle de Türkiye'nin Almanya'ya karşı savaş ilan etmemesi için Türk Alman ilişkilerinin geçmişine, kurulan dostluklara, silah arkadaşlığına, ekonomik, sosyal ve kültürel faaliyetlerin büyüklüğüne atıf yapmıştır. Kısaca Türkische Post Alman çıkarlarını korumak adına üzerine düşeni fazlasıyla yapmaya çalışmıştır. Savaşın Almanya aleyhine doğru sonuçlanmaya başlamasıyla birlikte gazete haberlerini daha çok sosyal ve kültürel yazı dizilerine ayırmıştır. Almanya'nın savaşı kaybettiğinin anlaşılması üzerine gazete son kez 31 Temmuz 1944'te yayınlanmış ve kapanmıştır.

Erkan DAĞLI

KAYNAKÇA

ALKAN, Resul, "Die Türkische Post: Türkiye'de Bir Nazi-Propaganda Gazetesi ve Matbuat Umum Müdürlüğü", **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, **Fuat Sezgin Özel Sayısı,** 2019, s. 200-208.

DAĞLI, Erkan, "İstanbul'da Bir Alman Gazetesi Türkicshe Post", **Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi,** S 59, Erzurum 2017.

İÇEL, Kayıhan, **Türkiye'de Yabancı Dilde Basın,** İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1985.

KAYA, Ebru, **Bir Alman Gazetesinin Gözünden Mustafa Kemal Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu: Türkische Post Gazetesi (1926-1938),** Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2019.

KOÇAK, Cemil, **Türk Alman İlişkileri 1923-1939,** Ankara TTK Yayınları, 2013.

EKLER:

05/10/2024 tarihinde https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/turkische-post-turk-alman-gazetesi/?pdf=6943 adresinden erişilmiştir